

Ambitieakkoord

2020-2025

Stel je eens voor dat iedereen in 2040 lekker in z'n vel zit. Dat we allemaal gezond eten, genoeg bewegen en goed slapen. Zo'n gezonde toekomst, dat wil toch iedereen?

Een gezonde toekomst begint met een gezonde jeugd, met kinderen en jongeren die opgroeien in een gezonde omgeving. Maar die omgeving is nu helemaal niet zo gezond. Het is vaak moeilijk om de juiste keuzes te maken. Daar moeten we iets aan doen.

Met iedereen die het verschil wil maken werkt JOGG aan een gezonde omgeving. JOGG helpt gemeenten, bedrijven en organisaties beleid te maken. En dat beleid brengen we in de praktijk met burgers, ouders en kinderen.

Op de fiets naar school, fruit en water in de sportkantine, gezonde producten in de winkel, lekker buitenspelen en uitgerust wakker worden.

**Samen maken we
gezond gewoon**

Wie zijn wij?

Een gezonde jeugd is de basis voor een vitale samenleving nu en in de toekomst. JOGG wil de maatschappij zó gezond maken dat welvaartsziekten als overgewicht en obesitas, geen kans meer maken. De focus ligt nog te veel op het genezen van ziekten of het geven van zorg. JOGG wil een maatschappij waarin het uitgangspunt 'gezond leven' is. Een samenleving die niet de verantwoordelijkheid legt bij het individu, maar collectief een gezonde manier van leven mogelijk maakt. Om dit te bereiken maakt JOGG de fysieke en sociale omgeving waarin de jeugd opgroeit gezonder.

Sinds de start in 2010 is JOGG de aanjager en verbinder van een groeiend netwerk. Omdat alle verbonden partijen concreet aan het werk gaan om de leefomgeving gezonder te maken, spreken we van een *werknet*. Een werknet dat uitgaat van een integrale aanpak op verschillende niveaus. Op beleidsniveau (bestuurlijk/ambtelijk), uitvoerend niveau (professionals) en op wijkniveau (bewoners, ouders/verzorgers, kinderen en jongeren) werkt men aan gezondheidspreventie. Een werknet dat in de praktijk de omgeving waarin kinderen opgroeien duurzaam gezonder maakt. Dit is de JOGG-aanpak.

JOGG verbindt: beleid en praktijk, landelijk en lokaal, publiek en privaat.

JOGG deelt landelijk en internationaal: kennis, vaardigheden en goede voorbeelden.

En met resultaat. 40% van de Nederlandse gemeenten werkt inmiddels met de lokale JOGG-aanpak, die is doorontwikkeld tot een effectieve methode.¹ Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) heeft het RIVM gevraagd om onderzoek te doen naar een mogelijk aanduidbare stijging van het aantal kinderen op gezond gewicht na de implementatie van de JOGG-aanpak, vergeleken met gemeenten waar de JOGG-aanpak niet is geïmplementeerd. Uit dit onderzoek blijkt dat in het vierde jaar na invoering van de JOGG-aanpak er een daling is (hoewel niet statistisch significant) in de prevalentie van overgewicht bij kinderen van 2-19 jaar die wonen in een JOGG-buurt, ten opzichte van kinderen die niet in een JOGG-buurt wonen. Structureel en langdurig met de JOGG-aanpak werken bewerkstelligt dus concrete verandering.

Hoe mooi zou het zijn als alle gemeenten, organisaties en bedrijven in Nederland zich bij ons werknet aansluiten en met de JOGG-aanpak aan de slag zouden gaan?

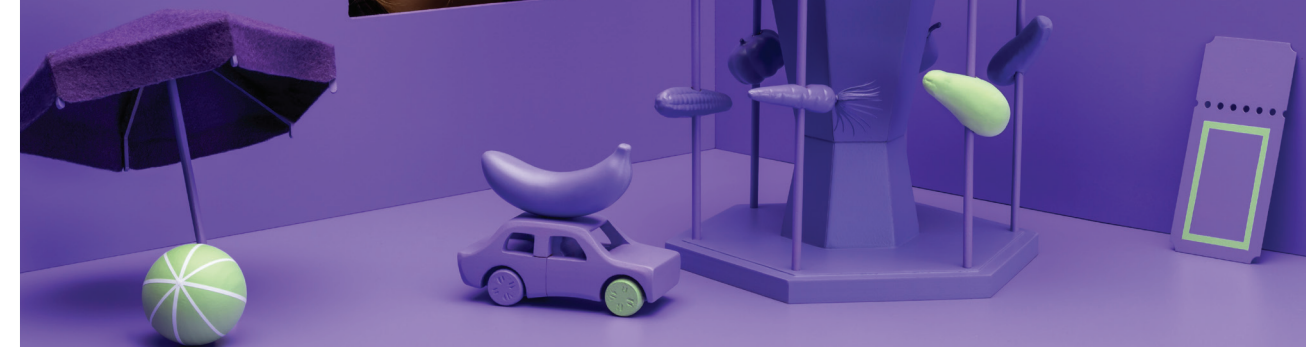
¹ RIVM-rapport effectiviteit JOGG-aanpak maart 2020

Waar werken we naar toe?

JOGG wil dat alle kinderen en jongeren in Nederland opgroeien in een gezonde leefomgeving met aandacht voor een gezonde leefstijl in het algemeen en voor gezonde voeding, voldoende bewegen, ontspanning en slaap in het bijzonder. Een gezonde jeugd creëert een gezonde toekomst.

Onze ambitie

- In alle gemeenten in Nederland wordt de leefomgeving gezonder gemaakt door middel van een integrale aanpak.
- We realiseren een stijging in de ontwikkeling van gezond gewicht bij kinderen.

Wat is er aan de hand?

Onze leefomgeving is de afgelopen decennia aanzienlijk veranderd. Overall om ons heen worden we voortdurend verleid tot veel en ongezonde voeding, we bewegen steeds minder, hebben veel stress en slapen onvoldoende. Dit wordt versterkt door het intensieve gebruik van smartphones en tablets.

Voor kinderen, jongeren en hun ouders/verzorgers is het in deze omgeving moeilijk om gezonde keuzes te maken. Bovendien maken sociaaleconomische factoren in het gezin zoals armoede, werkloosheid of scheiding dat een gezonde leefstijl geen prioriteit krijgt.

Het gevolg is een enorme groei van welvaartsziekten. In 2018 had één op de acht kinderen en de helft van de volwassenen in Nederland geen gezond gewicht. De verwachting is dat 62% van de volwassen Nederlanders in 2040 overgewicht heeft (VTV 2018²) als we nu niets doen.

Mensen met overgewicht lopen meer fysieke gezondheidsrisico's, daarnaast hebben zij vaak ook mentale problemen. De gevolgen van overgewicht en obesitas zijn niet alleen belastend voor het individu, maar ook voor de samenleving. De voorspelling is dat de zorguitgaven in de komende twintig jaar elk jaar groeien met gemiddeld 2,9% (VTV 2018). Daarmee zullen in 2040 de zorgkosten zijn verdubbeld tot 174 miljard euro.

Overgewicht en obesitas bij kinderen en jongeren is een opstelsom van factoren die elkaar negatief versterken. Op deze psychologische, biologische en ongezonde omgevingsfactoren hebben kind en gezin echter beperkt invloed. Om preventief te werken aan een gezond gewicht bij kinderen en jongeren moeten we daarom de wereld waarin kinderen en jongeren leven gezonder maken.

Cijfers overgewicht

Van de kinderen en jongeren tussen de 4 en 20 jaar oud had in 2018 12,8% overgewicht of obesitas. In 2018 had ruim de helft (51,1%) van de Nederlanders van 20 jaar en ouder overgewicht, van wie 15,4% obesitas. Volgens het trendskenario in de Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) 2018 stijgen deze percentages de komende jaren nog verder. De verwachting is dat in 2040 62% van de volwassen Nederlanders overgewicht heeft.

Ziekten en mentaal welzijn

Het Voedingscentrum geeft aan dat mensen met overgewicht meer gezondheidsrisico's lopen dan mensen met een normaal gewicht. Ziekten gerelateerd aan overgewicht zijn diabetes type 2, hoge bloeddruk, galstenen, hart- en vaatziekten, rug- en gewrichtsklachten en bepaalde soorten kanker. Overgewicht en obesitas hebben vaak een negatief effect op het mentale welzijn. Voorbeelden van deze problemen zijn eetstoornissen, een laag zelfvertrouwen en stigmatisering. Als de BMI toeneemt, neemt hiermee de kans op psychosociale problemen toe (Gibson et al., 2017). Ook bij kinderen hangt obesitas samen met depressies, vooral bij meisjes (Quek et al., 2017).

Stijgende zorgkosten

Overgewicht en obesitas hebben niet alleen nadelige consequenties voor het individu, maar ook voor de samenleving. Hieronder vallen bijvoorbeeld de kosten door arbeidsongeschiktheid, ziekteverzuim en kosten in de gezondheidszorg. Het RIVM geeft aan dat van de totale ziektelast in Nederland 3,7% toe te schrijven is aan (ernstig) overgewicht. De voorspelling volgens de VTV is dat de zorguitgaven in de periode 2015-2040 jaarlijks groeien met gemiddeld 2,9%. Per persoon komt dat neer op een stijging van de zorgkosten van 5.100 euro in 2015 naar 9.600 in 2040. Daarmee zullen in 2040 de zorgkosten zijn verdubbeld tot 174 miljard euro.

Verschillen op basis van SES

De VTV laat zien dat het verschil in levensverwachting tussen mensen met een lage en hoge sociaaleconomische status in de periode 2004-2014 ongeveer 7 jaar was. Het percentage mensen met overgewicht neemt tot 2040 toe bij alle sociaaleconomische groepen. Het percentage mensen met ernstig overgewicht neemt tot 2040 meer toe onder mensen met een lage sociaaleconomische status. In 2040 is de levensverwachting nog steeds het laagst in een aantal grote steden en krimpgebieden.

Onze aanpak voor verandering

Samen maken we gezond gewoon. De JOGG-aanpak is een lokale multidisciplinaire methode waarmee de sociale en fysieke omgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien structureel gezonder wordt gemaakt.

Het uitgangspunt is dat een netwerk van lokaal bestuur, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en kennisinstellingen richting geven aan beleid voor een gezondere omgeving. Dat beleid brengen we vervolgens concreet in praktijk met professionals, ondernemers, bewoners, ouders/verzorgers, kinderen en jongeren.

Daarnaast bieden wij hulp aan kinderen en jongeren, die al kampen met overgewicht en obesitas. Samen met beleidsmakers en professionals zoeken wij voor hen naar een breder spectrum van oplossingen. Zo geven wij passende ondersteuning en zorg en realiseren wij een blijvende verandering in de leefstijl van het kind en zijn omgeving.

Uitgangspunten

Kinderen en jongeren

JOGG richt zich op alle kinderen en jongeren tussen 0 en 19 jaar. Zij zijn de volwassenen van de toekomst. Wanneer de jeugd opgroeit in een gezonde omgeving met een gezonde leefstijl wordt zij fysiek, psychisch en sociaal beter toegerust voor haar toekomst. En groeit zij op tot een gezonde generatie. Daarmee creëren we in de toekomst een vitale samenleving.

Leefomgeving en leefstijl

JOGG wil de leefomgeving van kinderen en jongeren gezonder maken. We richten ons op thuis, de school en kinderopvang, de buurt, de sport en vrije tijd, het werk en de online media. Deze omgevingen moeten verleiden tot consumptie van gezonde voeding, tot meer bewegen en voldoende ontspanning en slaap. Deze thema's horen bij een gezonde leefstijl en voorkomen overgewicht en obesitas.

Lokaal en landelijk

JOGG gaat uit van een lokale aanpak. Vanaf dag één dat we samenwerken met een gemeente gaan we uit van lokale borging, zodat de aanpak uiteindelijk zelfstandig blijft werken. Daarnaast vraagt de aanpak om afstemming en continue wisselwerking tussen het landelijke en lokale niveau. Zo kunnen lokale activiteiten en maatregelen gericht op gezondheid succesvoller zijn als zij hand in hand gaan met landelijke inspanningen en omgekeerd. De taak van de landelijke organisatie bestaat daarom naast advies, coaching en kennisuitwisseling (nationaal en internationaal), uit communicatie, het binden van publieke en private partners, onderzoek, politieke agendering en innovatie.

Beleid en praktijk

Een (on)gezonde leefstijl wordt beïnvloed door talrijke factoren buiten de gezondheidssector zoals, voedingsaanbod, de publieke ruimte, huisvesting, de gezinssituatie, opleidingsniveau, de schoolomgeving of de media. Dat maakt overgewicht en obesitas

bij kinderen en jongeren een complex probleem dat alleen kan worden opgelost met een multidisciplinaire aanpak: een aanpak die alle systemen raakt. Een gezonde omgeving en leefstijl moet daarom op de agenda staan van ál het gemeentelijk beleid, van ruimtelijke ordening tot economische zaken. Daarnaast mag ook in het beleid van maatschappelijke organisaties en bedrijven gezondheid niet ontbreken. Beleid maken alleen is echter niet voldoende. Professionals moeten geïnteresseerd dit beleid in de praktijk (op wijkniveau) uitvoeren en ouders/verzorgers moeten delen in de verantwoordelijkheid. Alleen zo kan een duurzame gezondere leefomgeving worden gecreëerd.

Innovatie en maatwerk

Een multidisciplinaire aanpak om de omgeving van kinderen en jongeren gezonder te maken vergt een lange adem. Er bestaat geen vast patroon waarlangs gewerkt kan worden. Een multidisciplinaire aanpak onderscheidt zich juist doordat het zich aanpast aan een context, aan randvoorwaarden, aan specifieke doelgroepen en aan de wensen en mogelijkheden van betrokken partijen. De JOGG-aanpak is daarom een methode waarbinnen men al doende leert en innoveert. Om dit in goede banen te leiden is leiderschap essentieel, zowel bestuurlijk, ambtelijk als uitvoerend. En omdat de aanpak feitelijk uit verschillende opeenvolgende processen bestaat moet dit leiderschap in hoge mate adaptief zijn. Soms doelgericht en directief, soms afwijkend van bestaande werkprocessen.

Preventie en zorg

JOGG heeft ook aandacht voor kinderen en jongeren die al kampen met overgewicht of obesitas. Voor hen dient naast een gezonde leefomgeving ook passende ondersteuning en zorg beschikbaar te zijn. Bij deze kinderen, jongeren en gezinnen spelen vaak meerdere achterliggende problemen een rol. Daarom is een aanpak alleen gericht op het verminderen van overgewicht onvoldoende. Voor het vergroten van blijvend resultaat is het nodig dat professionals uit de verschillende domeinen (medisch, sociaal en publieke gezondheid) binnen gemeenten nauwer samenwerken.

JOGG-aanpak

JOGG heeft de afgelopen jaren de JOGG-aanpak ontwikkeld: een lokale en wijkgerichte methode waarmee de omgeving waarin onze jeugd opgroeit structureel gezonder wordt gemaakt. Daarnaast helpen wij kinderen en jongeren die al kampen met overgewicht en obesitas door met de betrokken professionals naar een breder spectrum van oplossingen te kijken.

Gemeenten worden gestimuleerd om met de aanpak aan de slag te gaan en JOGG ondersteunt hen met adviseurs, coaches, experts, middelen en kennis.

Vanaf de start wordt toegewerkt naar een zelfstandige uitvoering van de JOGG-aanpak door gemeenten. Daarbij is het goed om te realiseren dat het 'eindproduct' geen eindpunt is. Het 'eindproduct' is de situatie waarin doorlopend op de beste manier integraal aan een gezonde omgeving wordt gewerkt. Wanneer in de gemeente de aanpak structureel is geborgd kan de concrete ondersteuning vanuit JOGG stoppen, maar blijft de landelijke organisatie faciliteren wat betreft communicatie, monitoring, samenwerking met landelijke (bedrijfs-)partners of kennisdeling.

Lokaal wordt vanuit de gemeente een JOGG-team gevormd samen met het onderwijs, de kinderopvang, de sport, welzijn en het bedrijfsleven, vaak ondersteund door een regiocoördinator.

Dit team werkt vanuit zes voorwaarden:

Politiek-bestuurlijk draagvlak

Het College en de raadsleden van gemeenten zijn enthousiaste en betrokken ambassadeurs van de JOGG-aanpak. Zij zorgen dat een gezonde omgeving en leefstijl op de agenda staat van ál het gemeentelijk beleid, van ruimtelijke ordening tot economische zaken. Daardoor kan het lokale JOGG-team ook in de praktijk concreet samenwerken met de verschillende beleidsdomeinen en wordt er doorlopend gewerkt aan het creëren van een gezonde omgeving.

Publiek-private samenwerking

Een gezonde jeugd is een gedeelde maatschappelijke verantwoordelijkheid. Een gezonde omgeving waarin kinderen en jongeren gezond op kunnen groeien, krijg je alleen voor elkaar door met publieke én private partijen samen te werken. Het bedrijfsleven heeft een grote impact op de leefomgeving en deze partnerships kunnen daarom iets unieks creëren.

Gedeeld eigenaarschap

Verandering vraagt om samenwerking met de hele gemeenschap. Vragen wat mensen zélf anders willen in hun dagelijks leven is cruciaal als het gaat om het creëren van een gezonde omgeving. Zij weten als geen ander welke barrières en kansen er in hun gezin, wijk, dorp of stad zijn om gezonder te leven. Gedeeld eigenaarschap gaat ervan uit dat professionals, wijkbewoners én ouders/verzorgers zélf verantwoordelijkheid nemen.

Verbinding preventie en zorg

Ieder kind heeft recht om gezond op te groeien, zo ook het kind dat al kampt met overgewicht of obesitas. JOGG-gemeenten verbinden de preventieve aanpak aan relevante maatregelen, beleid, activiteiten en ondersteuning die meer gericht zijn op het individuele kind met overgewicht of obesitas en het gezin erachter. Zo wordt afstemming en samenwerking tussen organisaties op het gebied van preventie, sociaal domein en zorg gestimuleerd om een omgeving te creëren waar kinderen en jongeren gezond opgroeien.

Monitoring & evaluatie

De JOGG-aanpak is een aanpak op maat. En een aanpak waar iedere stap nieuwe kennis oplevert. Iedere gemeente en omgeving is immers anders. Een oplossing die voor de ene gemeente goed werkt, werkt in een ander geval mogelijk niet. Daarom is het essentieel dat JOGG-gemeenten monitoren en evalueren. Zo maken we het mogelijk om bij te sturen, focus aan te brengen in de aanpak en waardevolle inzichten te delen waar iedereen van kan leren.

Communicatie

Kinderen en jongeren die van jongs af aan leren dat gezond leven leuk en makkelijk kan zijn hebben hier hun hele leven lang baat bij. Daarom ondersteunen gemeenten hun beleid met campagnes die gezond eten, genoeg bewegen of goed slapen stimuleren richting kinderen, jongeren en ouders/verzorgers. Daarnaast maken de JOGG-teams de lokale inspanningen en de successen zichtbaar.

Deze voorwaarden zijn de basis om aan de slag te gaan met programma's en projecten die gericht zijn op concrete verandering in de verschillende omgevingen.

We richten ons op omgevingen waar kinderen en jongeren veel komen; thuis, buurt, school, kinderopvang, sport, vrije tijd, werk en online media.

De programma's en projecten in deze omgevingen stimuleren een gezonder aanbod van eten en drinken, meer bewegen, voldoende ontspanning en slaap. JOGG brengt ondersteuning en advies, faciliteert gezamenlijke afspraken en biedt inspiratie, kennis en samenwerking.

Ondersteuning en zorg voor kinderen met overgewicht en obesitas

Binnen haar preventieve JOGG-aanpak kent JOGG ook de werkwijze Kind naar gezonder gewicht, waarmee gemeenten een structuur kunnen inrichten voor passende ondersteuning en zorg voor kinderen met overgewicht en obesitas.

Professionals uit zowel sociaal- als zorgdomein werken hierin nauw met elkaar samen. Eén professional neemt hierbij de rol van centrale zorgverlener op zich. Deze persoon neemt de regie binnen het gezin en tussen de professionals. Gezamenlijk wordt gekeken naar het brede spectrum van de eventuele achterliggende problematiek, om zo gericht de juiste ondersteuning en zorg aan te bieden. Met deze gezamenlijke aanpak verbetert niet alleen de gezondheid van het kind, maar ook de kwaliteit van leven en de maatschappelijke participatie op korte en lange termijn.

De methode Kind naar gezonder gewicht vraagt overduidelijk een verandering in denken en doen op gemeentelijk en landelijk niveau. Samenwerken met partners, zoals beroepsverenigingen, opleidingsinstituten en landelijke overheidsorganisaties is noodzakelijk om een netwerk en daarmee draagvlak te creëren voor deze werkwijze.

Landelijk Werknet

“It takes a village to raise a child”. JOGG is de verbinder en het kompas van iedereen die mee wil werken aan een samenleving waarin ieder kind gezond opgroeit. Alle verbonden partijen gaan concreet aan het werk om de omgeving gezonder te maken, daarom spreken we van een ‘werknet’.

Dat doen we niet alleen met de gemeenten die zich bij het JOGG-werknet hebben aangesloten, maar met de hele gemeenschap. Onder meer met landelijke maatschappelijke partners, die in ons partnerplatform samenkomen en kennispartners voor kennisdeling en advies. Met de wetenschap voor kennisbevordering en met de vele andere organisaties waarmee we via het Nationaal Preventieakkoord verbonden zijn.

Daarnaast werken we samen met het bedrijfsleven omdat zij grote impact heeft op de leefomgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien. JOGG is pionier in publiek-private samenwerking op het gebied van een gezonde leefstijl. Er wordt samengewerkt met bedrijven die lokaal een structurele en positieve rol kunnen spelen om de omgeving van een kind gezonder te maken en met bedrijven die op landelijk niveau het verschil kunnen maken.

Nationaal Preventieakkoord

Eind 2018 heeft JOGG samen met meer dan zeventig partijen het Nationaal Preventieakkoord ondertekend om samen roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik aan te pakken. Met elkaar is de ambitie uitgesproken om in 2040 het overgewicht- en obesitasniveau terug te brengen naar het niveau van 1995. JOGG neemt medeverantwoordelijkheid voor deze doelstelling vanuit onze visie ‘Een gezonde jeugd, een gezonde toekomst’.

Expertise

JOGG fungeert als expertisecentrum voor iedereen die met een lokale integrale aanpak de omgeving van kinderen en jongeren gezonder wil maken. Wederzijds delen van kennis, vaardigheden en goede voorbeelden zijn de basis van onze lerende methode. JOGG verspreidt niet alleen haar eigen kennis, maar deelt ook kennis vanuit het werknet.

De uitdagingen waar JOGG voor staat stoppen niet bij de grens. Overgewicht en obesitas is wereldwijd een groot en complex vraagstuk. Internationaal is er grote behoefte aan wederzijdse deskundigheidsbevordering. We onderscheiden vier ‘common challenges’: leiderschap, structurele financiering, verbreden programma’s, verbinding preventie en zorg.

Onderzoek

In de periode 2019-2023 zal een onafhankelijk multidisciplinair consortium praktijkgericht wetenschappelijke onderzoek uitvoeren. Verschillende deelonderzoeken zullen leiden tot bewezen werkzame elementen voor de praktijk. Zoals adviezen over hoe het beste ondersteuning kan worden geboden aan JOGG-gemeenten, praktisch bruikbare tools voor onder andere de mate van integraal, wijkgericht werken, kennis en vaardigheden die een JOGG-team nodig heeft of een lokaal monitoring- en evaluatiesysteem.

Waar komen we vandaan?

In de periode 2010-2015 hebben 26 partijen binnen het **Convenant Gezond Gewicht** en de landelijke bedrijfspartners het initiatief genomen een Nederlandse vertaling te maken van het wetenschappelijk bewezen Franse EPODE-model. Met zes koplopergemeenten werd de JOGG-aanpak ontwikkeld.

In 2015 zette JOGG dit initiatief voort door het lokaal verbeteren, verbreden en verrijken van de succesvolle activiteiten. De afgelopen vijf jaar is de organisatie uitgegroeid tot een JOGG-werknet van gemeenten, maatschappelijke organisaties en

bedrijven. Een werknet dat mensen, organisaties en activiteiten verbindt op weg naar een duurzame verandering. Een werknet waar preventief gezondheidsbeleid voorop staat.

gezonde jeugd
gezonde toekomst

Meer weten?

070 219 22 65

info@jogg.nl

jogg.nl